СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 157. Джерзі Сити, Н. Дж., пятниця, 9-го липня, 1937 VOL. XLV. No. 157. Jersey City, N. J., Friday, July 9, 1937. THREE CENTS

КРІВАВІ СТРАЙКОВІ БІЙКИ В АЛЮМІНОВІМ СТРАЙКУ

АЛКОА (Тенесі). — На тлі страйку робітників у фабриці підприємства „Алуминум Ко. оф Америка" прийшло до крівавої бійки між страйкарами й поліцією, коли страйкарі не заперли дороги вантажним автам, що вїздили до брам фабрики. Обі сторони вживали наперед палок, а потім поліція почала стріляти. Ранено в бійці 21 особу. Два з ранених, а саме Генсон Клик, 30-літній страйкар, і В. М. Гонт, 42-літній специяльний поліцай, померли потім у місцевім шпиталі.

Стейтовий уряд вислав потім національну ґвардію, котра виставила довкола фабрики машинові кріси, ґазові рушниці й іншу подібну зброю, вживану проти маси людей.

ОБВИНУВАЧУЄ ПОЛІЦІЮ ЗА ЗМОВУ З ФАБРИКАНТАМИ СТАЛІ.

ПИТСБУРҐ (Па.). — Лі Пресмен, ґенеральний адвокат Орґанізаційного Комітету Сталевих Робітників, виступив з публичною заявою, що підприємство „Йонґставн Шіт енд Тюб Компані" змовилося з поліцією й національною ґвардією ламати страйк сталевих робітників.

Він закидає теж підприємству вживання проти робітників спроваджених ґонменів (бандитів).

РОЗПІЗНАЮТЬ НАПАСНИКІВ НА АВТОМОБІЛЬНИХ ОРҐАНІЗАТОРІВ.

ДІТРОЙТ.—На переслуханню перед Краєвою Радою Робітничих Відносин розпізнано 5 робітників Фордової Моторової Компанії, що брали участь у побиттю орґанізаторів автомобільної юнії під фабрикою Ривер Руж дня 26-го травня.

Адвокат Фордової Компанії пробував доказувати, що тактика Комітету Промислової Орґанізації інспірована Москвою, але Рада сказала йому, що того роду матеріял до справи непричетний.

СЕНАТ ПЕРЕВОДИТЬ РЕВІЗІЮ РОБІТНИЧОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНҐТОН. Сенатський комітет для робітничих справ працює над ревізією закону Блека й Конерія про робітничі справи. Він уже ухвалив далекойдучі обмеження цього закону, але ще не предложив справи повній палаті сенату, ні не подав проєктованих змін до публичного відома.

НАТИСК ЗА СУДОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ.

ВАШИНҐТОН. — Провідники прихильників уряду починають представляти голосування за плян президента Рузвелта щодо реформи федерального суду як доказ льояльности супроти президента. Додають, що на тих демократів, що будуть голосувати проти цеї реформи, спаде відповідальність за розкол Демократичної Партії.

ДАЛІ ШУКАЮТЬ ЛЕТУНКИ.

ГОНОЛЮЛЮ. — З воєнного корабля „Колорадо" вислано три літаки на пошукування летунки Амелії Іргарт, що пропала в дорозі з Гонолюлю до Злучених Держав.

Начальник пошукування каже, що доля пані Іргарт повинна бути звісна наступного понеділка.

ЗНАЙШЛИ ОСТАНКИ ПРОПАЛОГО ЛІТАКА.

ЛОС АНДЖЕЛЕС (Каліфорнія). — Підприємство Локгід Еркрефт Ко. запевняє, що предложені йому куски ґумових коліс та літакового підвісся походять з літака, котрий це підприємство зробило для англійського летуна сера Чарлза Кинґзфорда-Смита, що пропав з цим літаком підчас лету з Лондону до Австралії 8-го листопаду 1935-го року.

ЗЇЗД МОСКОВСЬКИХ ФАШИСТІВ.

ТОМСОН (Конетикот). — В маєтку Анастасія Вонсяцького відбулася тут триденна конвенція „Російської Національної Революційної Партії". Партія має на цілі повалення сталінської диктатури та заведення на її місце фашистівської. Члени орґанізації носять уніформи із свастикою на перевязці на рамені.

Князь Теодор Романов, що приїхав сюди зараз по зїзді, каже, що надії на привернення престола Романовим є безнадійна мрія. Газети наводять його слова: „Романови ніколи не вернуться до мого рідного краю. Хоч мої внутрішні почування за них, я признаю, що ці горячі надії зовсім пусті".

ОСТОРОГА ПЕРЕД ДИФТЕРІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — Міський комісар здоровля видав публичну осторогу перед поширюванням у місті недуги дифтерії. Він радить родичам віднестися до міських бюр здоровля та нащепити дітей проти недуги.

ВІЙНА ПРОТИ ПІЛЬНИХ КОНИКІВ.

Фармери стейту Небраска беруться до боротьби проти язви пільних коників. Боротьбою проти цеї язви керує стейтовий департамент рільництва. Стейтовий уряд закупив для цеї боротьби 462 вагони трійки.

ЗНАЙШЛИ СКАРБ.

На піску морського берега в Манасквен Інлет, недалеко від Пойнт Плезент, Ню Джерзі, Джесі Говленд, контрактор з Сіґерта, викопав збірку старих американських золотих монет. Гроші варта були колись $250, але нині як старовина можуть принести знахідникові $6,500 до $10,000.

ПЕС АПОРТУВАВ ҐРАНАТУ.

Один військовий відділ у Седльцах відбував вправи в киданню ручними ґранатами. Нараз надбіг пес, кинувся за киненою ґранатою, схопив її зубами та зачав нести назад до вояків. Свідомі небезпеки вояки зачали кричати до пса й кидати в нього та перед нього камінням. Кільканацять метрів перед лінією вояків бухнула ґраната й розірвала на кусні нещасного пса.

ЛЬВІВСЬКИЙ „АНРУС" ЗАМОРДУВАВ УРЯДОВЦЯ СКАРБОВОЇ ПАЛАТИ.

Дня 8-го червня вечором проходив клепарівським лісом у Львові 23-літній маґістер прав Станислав Степан Якубовський, урядовець львівської скарбової палати, з панянкою С. Й. Нараз з хащів виступив якийсь „андрус" і трутив Якубовського, а коли Якубовський звернув йому увагу, вдарив його ножем у шию. Удар виявився смертним. Якубовський згинув на місці.

ЗНОВУ ҐРАНАТА З СВІТОВОЇ ВІЙНИ ПОРАНИЛА ХЛОПЦЯ.

В Майдані, повіт Станиславів, знайшов ґранату, здається, зо світової війни 10-літній Василь Шулер. Шулер крутив-вертів цею ґранатою так довго, аж вона бухнула й урвала йому пальці правої руки та поранила його в лице й у бік.

ЗНАЙШОВ ЗБАНОК ЗОЛОТИХ І СРІБНИХ ГРОШЕЙ.

У Войнилівській Сівці, повіт Калуш, Андрій Тимків підчас перекопування землі в своїй хаті, знайшов закопаний збанок, повний золотих і срібних австрійських монет. Було там 17 штук австрійських золотих корон, 130 штук срібних двокоронівок і 110 штук срібних однокоронівок. Виявилося, що ці гроші закопала була підчас війни жінка Тимкова.

ЛЮДИ ОРЮТЬ.

Брати Хайричі коло Добою в Босні (Югославія) не могли ніяк дістати коней ані волів, щоб зорати свою ниву. Не надумуючись довго, два старші брати запряглися до плуга, наймолодший плуг тримав і так брати свою ниву зорали. Ось маєте наш модерний, поступовий час. Люди і нині орють самі, як орали колись раби в часах перед Ісусом Христом.

ВЕЛИКА ФІНАНСОВА АФЕРА У ВАРШАВІ.

Перед кількома днями поліція і митна сторожа арештувала на летовищі Окенце у Варшаві одного подорожного в останній хвилині перед відлетом літака. В його валізі з подвійним дном поліція знайшла закордонні девізи на загальну суму понад міліон злотих. Виявилося, що арештований є мадярським громадянином і членом міжнародньої ватаги пачкарів девіз. Ватага пачкарів співпрацювала з міжнародним банком, який розвивав діяльність у державах з девізовими обмеженнями. В „банку" можна було купити в довільній скількости девізи усіх країв. Пачкарі могли довго розвивати свою діяльність тому, що їх провідником був один міжнародній фінансіст.

ПОБИВ СТАРОГО ЧОЛОВІКА.

Йосиф Дудаш, державний учитель у Середнім (Закарпаття), побив Мартина Югаса, 71-річного старця. Краєвий суд в Ужгороді засудив Дудаша на тиждень вязниці безумовно. Суд не дав умовности кари Дудашеві тому, що він, як учитель, має дати добрий приклад людям, а крім того як обтяжаючу обставину взяв до уваги, що побито старого чоловіка.

ВТОПИЛАСЯ МАТИ З ТРЬОМА ДІТОЧКАМИ.

У Вероні (Італія) трапився жахливий припадок: Якась молода жінка з дитиною на руці проходжувалася над рікою Адижою; вона вела за руку другу дитинку, а ця держала за руку третю. Остання, четверта — найстарша — бігала перед ними. Нараз найстарша впала до ріки. Мати зараз кинулася до води й потягнула з собою всі діточки. Тільки одна дитинка залишилась, а всі інші втонули.

ШУКАЮТЬ СКАРБІВ.

Коло Модліна, в добрах „Ґалахи" Меч. Ковалевського кількадесять робітників під охороною поліції й за дозволом окружної скарбової палати у Варшаві працюють горячково, перекопуючи землю та шукаючи якогось скарбу, закопаного російськими військами в модлінській твердині. Історія з цим скарбом така: Емеритований полковник Маліновський з Варшави, перебуваючи в Рембертові, підслухав припадком розмову кількох робітників, з яких один оповідав історію скарбу. Тайну цього скарбу зпід Модліна знали три поляки. Один з них згинув підчас боротьби, другий помер перед кількома роками. Плян місця, де був скритий скарб, попав тоді до рук третього, мешканця Лодзі. Він помер перед місяцем, залишаючи плян жінці. Полк. Маліновський роздобув адресу жінки померлого вояка й справді відкрив плян сховища скарбу. Скарб досить великий: два великі мішки срібла та величезна скриня золотих рублів, вартости багато соток-тисяч злотих. Маліновський подбав про відповідний дозвіл властей та наняв людей розкопувати землю. До цієї роботи приглядається товпа народу.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ АҐІТАТОРІВ.

„Комсомольская Правда" повідомляє, що рівень освіти партійних аґітаторів, які ведуть пропаґанду серед селянства, дуже низький. Навіть у московському районі із 3,247 аґітаторів 2,084 скінчили тільки вселюдну школу. Це переважно люди напів грамотні, що в листі на 100 слів роблять 75 ортоґрафічних помилок. Отже політичним вихованням молоді і селян кермують піванальфабети.

РОЗСТРІЛИЛИ ТРЬОХ СВЯЩЕНИКІВ.

Як повідомляють із Риґи, большевики розстріляли недавно трьох православних священиків: Івана Смірнова, Константина Скворцова і Миколу Івашкевича. Вони втекли з концентраційного табору, що знаходиться біля фінсько-російського кордону. Большевики зловили їх і засудили на смерть. В концентраційному таборі держали їх за „шпигунство в користь капіталізму".

ЖАЛОБА.

На одержану вістку, що уроженець села Заставча, пов. Підгайці, Володимир Мороз, політичний вязень, засуджений на 8 літ тюрми, помер у вязниці у Вісничу, громадяни і молодь села Заставча постановили на знак жалоби здержатися від забав з танцями в цілому селі на час чотирьох місяців.

РАБІН ВОЯКОМ.

Нового мукачівського рабіна, наслідника Лазара Шпира, 23-річного Буриха Рабиновича, відобрано до війська. Рабін походить із Галичини, тепер дістав чехословацьке горожанство і мав появитися на обзорі. Комісія знайшла його здатним і відібрала до війська. Та рабін твердить, що має ріжні недуги і через це відсилають його до Кошиць „на супер".

ЖЕРТВИ ВИБУХУ ҐРАНАТИ.

У селі Мельники Річицькі (берестейський повіт) підчас розбирання запальника від артилерійської ґранати вибух зранив 10 осіб. Із них помер Василь Захарчук, який знайшов запальник, і його 5-літній син Іван. Інших ранених перевезли до шпиталю. Між раненими є теж один 80-літній старець і 3-літня дівчинка.

ВИКОПАЛИ МОНЕТИ З 17-ГО ВІКУ В УГРИНОВІ.

В Угринові, повіт Сокаль, викопали скарб з 249 монет з 17-го віку. Виявилося, що це головно гроші трикрайцири оломунецькі архиепископа Карла Максиміліяна Ґандольфа фон Кінбурґ, німецькі, чеські й мадярські, цісарів Фердинанда 2-го й 3-го та Леопольда 1-го; дальше це шістки й трояки бранденбурсько-пруські, електора Фридриха Вільгельма, вкінці шлеські гроші Христина, Сільвія Фридриха й Христина Ульриха. На 249 штук знайдених монет є тільки 14 польських. Ці монети, ваги пів кг., купила міська управа Сокаля для Музею Собіського у Львові.

ДАЛІ НАЗИВАЮТЬ СЕБЕ БАНДИТАМИ

МОСКВА. — Кілька тижнів тому зник був з Москви директор офіційної советської пресової аґенції ТАСС, Яків Долецький, і ніхто не знав, що з ним сталося. Тепер одна советська ґазета вияснила цю справу: Долецького арештувало ҐПУ. Згадана ґазета подала також коментарі до арешту Долецького і назвала його „троцькістичним бандитом, що закрався до головного бюра ТАСС і там поробив необчислимі шкоди советській пресі". Посада Долецького була величезної ваги, бо ТАСС контролювала всі вісти в Советах, як також ті, що приходили з заграниці та виходили за границю. Враз з Долецьким арештовано велике число інших урядовців тої самої аґенції.

ВІДКИНУЛИ ПРОХАННЯ ЛЕБЕДЯ І ГНАТКІВСЬКОЇ.

ЛЬВІВ. — Оборона засуджених у процесі за вбивство мін. Перацького, Лебедя і Гнатківської, кілька разів робила заходи, щоб влада дозволила їм побачитися в тюрмі. Як відомо, Лебедь засуджений на досмертну тюрму, а Гнатківська на 15 літ тюрми. Після засуду вони взяли шлюб у тюремній канцелярії. Кару відбувають вони в окремих карних заведеннях. Бажаючи побачитися, звернулися вони в цій справі до своїх оборонців. Влада відкинула прохання оборони в тій справі.

КРІВАВІ ЗУДАРИ МІЖ ЯПОНЦЯМИ І КИТАЙЦЯМИ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Минулого четверга в околиці Піїпінґа, в якій японські війська відбували свої маневри, вибухла між японськими вояками і китайськими боротьба, що розгорілася в справжню воєнну битву. В ній брали участь машинові кріси і гармати. Боротьба ще не закінчена і вона захоплює щораз більше війська по обох сторонах.

СТВОРЕННЯ ЖИДІВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ЛОНДОН. — Британський уряд, що має мандат над Палестиною, оголосив декрет, на основі якого ділить Палестину на три части й викроює з неї дві держави: арабську і жидівську. Третю, з Єрусалимом, задержала при собі. Жидам припала всього одна четвертина цілої Палестини, але зате та частина є найплодючіша. Тепер жиди могтимуть завести в себе вцілости жидівський уряд, а також могтимуть спроваджувати з ріжних частин світу жидівських еміґрантів, і то стільки, скільки будуть уважати за відповідне. Обчисляють, що таких еміґрантів та новостворена жидівська держава буде всилі спровадити 60,000 річно. Тим поділом британський уряд думає спинити вічну боротьбу і кровопролиття, що безнастанно точаться між жидами й арабами. Але є познаки, що цей поділ не вдоволить вповні ні одних ні других.

СОВЄТСЬКО-ЯПОНСЬКІ ТЕРТЯ.

МОСКВА. — Між Советами і Японією знову вибухли, покищо дипльоматичні, тертя. Совєти незадоволені, що хоч недавно між Японією і ними прийшло до порозуміння, на основі якого обі сторони у відношенню до двох островів на ріці Амур згодилися повернутись на давні позиції, тепер японський штаб знову висилає на згадані острови військові відділи. Висилка тиж відділів уже передтим викликала була кріваве стертя між японськими військами і советськими. Японці твердять, що вони не поламали порозуміння, тільки поступають згідно з ними, бо „поворот на старі позиції" значить, що вони можуть заняти згадані острови, які цілий час належали до Манчука.

ТАЙНІ ВИБОРИ В СОВЄТАХ.

МОСКВА. — Вкупі з масовими тайними масакрами Совєти приґотовляють... тайне голосування для своїх горожан. На пленумі Центрального Виконного Комітету, на якім був присутній сам Сталін, затверджено подробиці нової виборчої реформи. Як звичайно, бесідники вихваляли цю виборчу реформу і називали її „найдемократичнішою на світі". Яковлев сказав: „Ці правильники є вищі від виборчих правильників в Америці. В Америці в деяких стейтах у голосуванню є деякі маєткові застереження. Тут їх нема. Також тут нема заборони голосувати неґрам, як теж є повні права для жінок. Це все робить совєтську конституцію найдемократичнішою на світі".

СОВЄТСЬКА КОНСТИТУЦІЯ В ПРАКТИЦІ.

КИЇВ. — Користаючи з паперової конституції, що її впровадили в Советах, деякі круги в Україні відважилися виставити на ріжні уряди своїх кандидатів. Щоб повідомити широкий загал про їх кандидатуру, ці круги порозвішували в ріжних місцях заклики. Деякі заклики поміщено також на телеґрафічних стовпах. Тепер советська влада розпочала гостру нагінку за смільчаками й карає їх, але нібито не за кандидатів, тільки за те, що вони посміли вивісити на телеґрафічних стовпах заклики.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛІТИКА РАБСТВА

Ще до світової війни навіть галицькі „рутенці" критикували буковинський політичний провід за те, що виховує наш нарід на Буковині в надмірній льояльности до австрійського уряду. Думаючі наші люди, що дорожили національною гідністю і честю, вже тоді гляділи з презирством на наших буковинських „шварц-гельб патріотів". Вже сама ця назва, що німецькою мовою згадує кольори австрійського державного гербу, виявляє влучно і виразно, до чого веде того роду виховання, коли глядіти на нього з боку інтересів української нації і її змагання до своєї власної державности. Очевидно, що подібних „патріотів" і „політиків" не бракувало й на галицькім загумінку. Та тепер маємо на увазі Буковину. А зглядно ту українську політику, яку проповідується для українського народу, що опинився по світовій війні під Румунією.

По правді кажучи, ми не маємо повних інформацій про українське життя в Румунії. Знаємо тільки ту одробину, яку передає час від часу та бідна наша преса, що ще там часами скаже якесь слово правди, наражуючи себе навіть і за ту одробину на арешти, конфіскати і припинення видавництва. Отже й із цього, що передає, наприклад, часопис „Рада", що то ставиться до румунської влади з повною льояльністю, виходить, що українське політичне і духове життя на українських землях під Румунією завмирає, що українській мові відобрано всі права в урядах і в школі, а тепер уже навіть і в церкві, бо й тут заборонено правити богослуження не то українською, але й церковно-слов'янською мовою, як теж заборонено вчити українських дітей навіть науки релігії українською мовою.

Здавалось би, що в таких обставинах навіть найбільший наш „льояліст" бусів би здеклярувати себе крайнім опозиціоністом, якщоб хотів остатися чесним і розумним політиком, а заразом мати право зачисляти себе до української нації й від неї домагатися політичного попертя. Та не так поступає Українська Національна Партія, що вважає себе провідною політичною партією українського народу в Румунії. Її провідник, посол д-р Залозецький, як читаємо в „Раді", обїжджає українські громади з посольськими звітами і всюди чує і переконується, що українському народові в Румунії діється на кожному кроці кривда, що йому самому як послові не дають власти змоги навіть здавати посольські звіти. Та проте на ті всі кривди посол відповідає перед нашим народом такими заявами, що „ми є льояльними румунськими горожанами", та що румунська держава повинна зрозуміти, що вона собі шкодить, коли нас кривдить. Цей провід є теж проти всяких маніфестацій проти Румунії, крім одної: щоб „маніфестаційно" піти знову до виборів і наново вибрати своїх льояльних послів. От, рабами родились і рабами згинуть.

Д-р Остап Грицай.

ПРО ДВОХ ІМПЕРАТОРІВ ТА ПРО ОДНОГО РЕВОЛЮЦІОНЕРА

З приводу 70-тих роковин смерти австрійського **архикнязя Максиміліяна,** що як імператор **Мексика** був розстріляний мексиканськими революціонерами в **Керетаро** дня **19. червня 1867 р.,** віденська преса принесла знову раз цілу низку статтей та споминів про ту пропамятну подію, видвигаючи притім геройську смерть Максиміліяна як пресвітлий зразець посвяти великого ідеаліста за раз намічену і до останньої хвилі не зраджену ним ціль. Але хоч і як зманливо воно, беручи під розвагу смерть молодого габсбурського володаря, іти тут за традиційними голосами жалю за великодушним, як кажеться, Максиміліяном, то властива суть справи далеко не така трагедія чистого ідеалізму, як це споминдо видається.

На мою думку ось, тут у рівній мірі трагедія людини, яка у своїм засліпленню честилюбними змаганнями, не знаючи ні життя ні людей, іде наперекір усім і найбільш проречистим досвідом суворої дійсности за голосом здогадного ідеалу так довго, поки вкінці не вдарить лобом об гранітну стіну тієї невблаганої дійсности життя, з якою вона досі ні не вміла ні не хотіла числитись ніколи. Отимто хоч і жаль нам опісля дивитись на розторощений череп такого ідеаліста, то ми притім усетаки питаємося, чи воно так дуже необхідно було йти з отвертими очима просто на ту гранітну стіну, коли вже і кожна дитина могла добачити, що ніякого ідеалу за тою стіною нема?

Бо гарно воно й достойно двигатись людині хочби й одинцем, хочби й висміваним **лицарем абсурду,** на гранітні **вали в імя справжнього, високого ідеалу.** Але зайве й нерозумно воно класти життя за щось, що такої жертви безумовно із ніякого погляду не варте.

А саме в тім, як кажу, й уся суть Максиміліянової трагедії. Але послухаймо тепер, як то воно було в дійсности.

Отже в дійсности, це властиво змагання між двома імператорами й одним революціонером. Імператорами, за якими є ліс штиків, і революціонером, який тримається тільки силою своєї незломности і свойого визвольного хотіння.

Імператорами тут були цісар Франції **Наполеон III.** та Максиміліян. А революціонером тодішній президент Мексика **Беніто Хуарес,** уроженець (1806 р.) країни Оаксака і чистої крови індіянин. Мексиканська република тоді була ареною особливо завзятих боїв між ріжними політичними партіями в краю, які з питомою мексиканцям непримиримістю велись там з давніх давен, але зі скріпленою силою після відперття еспанської інвазії **в р. 1829** та з виступом славного ватажка мексиканських лібералів, **генерала Санта-Анни.** Отак аж до р. **1857** ріжні партії то видвигали свойого президента як володаря країни, то поборювали іншо-партійного, поки після усунення президента Комонфорта на чолі уряду не станув Беніто Хуарес. Він був з дуже вбогого роду, але людина залізної витревалости і послідовности у змаганю до сконсолідування політичних обставин у рідній країні, а притім незломно характерний речник і провідник ліберальної партії краю (Пурос), що як такий працював досі як адвокат, міністер в уряді ген. Альвареса та президент найвищого трибуналу. Та клерикальна партія, знаючи гаразд, що режім Хуареса буде намагатися відсунути її зовсім від влади, видвигнула против нього спершу ген. Зулоагу, а далі як диктатора ген. Мірамона, пізнішого співпартнера Максиміліяна — внаслідок чого Хуарес був примушений втікати аж до Вера Круз, визначний тут частинно — особливо з допомогою американського уряду у Вашингтоні — як законний правитель краю, після чого він у р. 1860 проголосив свої т. зв. реформаційні закони, силою яких усі — тоді величанські — церковні маєтки були визнані власністю держави і виставлені на продаж, а усі чернечі монастирі й установи знесені. Проголосив теж свободу віри, як теж увів цивільні шлюби. До тогож, добувши собі щораз більше однодумців, став він і мілітарно сильний настільки, що розбив війська Мірамона і в р. 1861 став одиноким володарем Мексика.

Але як такий, Хуарес почав і з европейцями в Мексику поступати безоглядно. Закордонних консулів, що встрявали тут у партійні міжусобиці, він велів виарештовувати, европейців брати до війська, на чужі товари накладати подвійні мита. А як вершину того всього Хуарес перепер рішення Національного Конгресу, силою якого полагодження всіх фінансових зобовязань відносно закордонних контрагентів завішено на час двох років.

Ось те поведення Хуареса, підкріплюване явною апробатою з Вашингтону, виглядало на нову спробу практичного здійснення відомої доктрини **Монро** на мексиканськім грунті. І тому, що було приміноване скрізь з безоглядною послідовністю, викликало в Европі відповідну реакцію в негативнім дусі. Реакцію зі сторони держав, безпосередньо заінтересованих у мексиканській афері отож — відповідно до европейського населення тодішнього Мексика — головно зі сторони Франції, Англії й Еспанії. Але Франції в першу чергу. Бо це так відповідало найкраще її, після Кримської війни незвичайно скріпленому, політичному престижеві. І, як це здавалося спершу французькому імператорові, реальним інтересам Наполеонової державі.

Воно відомо ось, що між контрагентами фінансових діл, загроженими послідовностями Хуаресового указу відносно суспензії всяких виплат на рахунок закордонних зобовязань, була більша часть французьких бизнесменів, які досього вміли зараз покермувати справою так, що їх претенсії до мексиканських довжників почали досягати фантастичних висот. І-так французький банкір, натуралізований швайцарець Єкер, утверджував, що має до мексиканського уряду грошеву претенсію у висоті 14 міліонів пястрів, з чого опісля, на біду і в погубу бідному Максиміліянові, зробилося ні більше ні менше, а — 75 міліонів (**Йоган Шерр: „Дас Травершпіль ін Мексіко".** Ст. 373). І таке інше. А щодо моменту політичного престижу Франції, то треба знати, що імператор Наполеон III. як братанич колишнього корсиканського завойовника (він був сином брата Наполеона, голяндського короля **Людвика,** одруженого з Наполеоновою пасербицею, **Гортензією Боарне**), хотів показатися гідним свойого великого стрика в першу чергу тим, що намагався стати оборонцем і протектором усього романського світу, вважаючи Францію „природним проводом романських народів", отже і всієї латинської Америки. З цього погляду зустрічаємо в недавно виданих споминах відомої дружини Наполеона III., еспанської красуні **Евгенії де Монтіхо-Теба,** цікаву енунціяцію імператора, не публіковану за його життя, де між іншим кажеться:

„З погляду на рівень цивілізації, що його добув теперішній світ, не може Европа приглядатись байдужно розвиткові та добробутові Злучених Держав Америки; бо цей край купує наші фабрикати і допомагає розвоєві нашої торговлі. І тому воно і в нашім інтересі, щоб Злучені Держави були могутні. Затеж не лежить ніяк у сфері наших інтересів приглядатися тому, як Злучені Держави захоплюють у свої руки весь Мексиканський залив і всю торговлю продуктами нового світу обєднують отак у своїх руках. Миж знаємо нині з досвіду гаразд, яке невідрадне може стати положення такої індустрії, що є приневолена призасоблюватися сирівцями тільки з одного-одинокого джерела і є тому водно залежна від вічно непевного положення такого ринку. Але якщо Мексик має зберегти незалежність і ненарушність свойого простору, і якщо малоб воно і справді поталанити Франції в тому, щоб створити в Мексику міцне і рішуче правління, то **ми тим самим допоможемо і всій латинській расі за океаном добути знову могутности і значіння,** а позатим зможемо забезпечити наші кольонії і кольонії еспанські на Антилях... Отимто просто наш обовязок видвигнути нині на мексиканській землі французький прапор..." (**„Мемоар де ля ампператріс Ежені",** Ед. Флері. Парі 1921, ст. 109).

Тобто:

— Хуаресе, бережися, йдуть на тебе!

І дійсно. Ще таки в осени 1861 р. три згадані держави підписали в Лондоні договір, силою якого вони для охорони своїх горожанів у Мексику згодились вислати туди відповідні збройні відділи, а саме: Еспанія 5,600 чоловіка під проводом ген. Пріма, Англія 1,000, а Франція 3,300 спершу, а незабаром іще 4,600 у допомогу першому відділові. Але після того, як ті війська станули на мексиканській землі, вони пізнали зараз, що труднощі, з якими їм тут приходиться боротись, тяжкі й повні небезпек: передовсім з огляду на підсоння, що спричинювало всякого роду пошести, а далі з огляду на страшенно ворожу поставу мексиканського населення — (воно ось вистрілювало чужинецьких спасителів, де тільки могло, і не їздило нпр. до французів з поклоном і з заявами льояльности). І тому й Англія й Еспанія швидко відступили від пляну спасати Мексик від нельояльного Хуареса і взяли свої війська звідтам геть. Тоді, як французький цісар, здійснюючи прекрасну мрію про зєднення всього романського світу під своїм скиптром та про видвигнення романського монархізму в латинській Америці, так небезпечно загроженій сусідством плебейської демократії в Злучених Державах, рішився таки показати пана простакові Хуаресові. Правда — поцтивий Наполеон III., не те, що Наполеон І., якого капелюх западає йому, як мальвали карикатуристи в **„Журналь пур рір",** аж по коліна; він нині не Кортес і не Пізаро. Але його генерал пан **Форе** всетаки настільки рубака, що після перших невдач переміг мексиканських неграмотіїв і в **Пуебля і в Мексико,** примусив Хуареса втікати звідси до **Сан Люїс де Потозі,** заняв столицю краю, і тепер французам треба лиш одного, а саме: когось, хто схотів би бути ляльочкою в їх руках і сісти на престолі, підпертім їх штиками.

І тут вам наш ненаполеонський Наполеон давай мудрувати, аж поки не вимудрував, що найкраще на таку ляльочку в руках французьких спекулянтів буде надаватися — Богу духа винен ідеаліст із замку Мірамар: архикнязь Максиміліян.

Бідний, бідний Максиміліян!...

(Кінець буде).

Христо Ботев.

ХОЧ НЕПРАВДА, ТА НЕ БРЕХНЯ

(Ако не е истина, не е и лъжа).

Це казка, одначе не брехня-казка про гроші. Так буде з вами всіми, як було з Киром Мігалакісом, коли житимете для грошей, коли будете захланно збирати їх, коли будете тратити та знову втратите їх.

— Гроші, гроші, гроші! — кричав раз Наполеон Бонапарте та роззявив рота, щоби проковтнути світ. „Гроші, гроші!" — кричать народні добродії всюди — тай спекулюють, падуть, беруть хабарі, аж поки не мають у кишені останнього народнього сотика. „Гроші!" — кричав теж наш Кир Мігалакіс, що був знатним громадянином і громадським радним. Гроші це розум, гроші це сила, всесильність, гроші це бог. За гроші один стає шпигуном, інший уподіюється, ще інший є великим громадянином.

Сидимо ми, то було перед Великоднем, із старим Обрешком на лавці перед воротами та дивимося, як діти бавляться. Вулицею з дому надходить Кир Мігалакіс.

Розумний, а передовсім великий наш Мігалакіс: таке черево, де стрінеш подібне, навіть, колиб ти зібрав усіх лихварів на сім миль довкола.

— Втікайте, діти, втікайте! Громадський радний іде! — кричить один із збиточників, як побачив Кира Мігалакіса тай давай ногам знати. Із вуличних хлопців одні за приміром товариша також утікають, інші стають під муром, стараються не віддихати, вертять пальцем у носі та ждуть, що буде далі.

Іде Кир Мігалакіс, а за ним покірно жінка Міта Ченґела з немовлятком на руках, четверо малих дітей при її боці, одно менше від одного, нужденні. Жінка плаче, Кир Мігалакіс сердиться.

денні. Жінка плаче, Кир Мігалакісе, змилосердися над нами — випусти мого чоловіка з арешту! За трицять сотиків сидить він уже місяць — а я, безпомічна жінка — що я маю почати? Пятеро дітей — від учора без шматка хліба.

— Хто тобі казав мати пятеро дітей? Бідні люди мусять два рази точніше рахувати. Чи ви маєте патент на діти?

— Ах, ах, що за патент, Кире Мігалакісе? На одежу, на свічки, на це й те видали ми все. Сам панотець домагається від нас девять сотиків за хрестини. Ми вже давно заплатилиб тобі твоїх трицять сотиків, одначе нещастя переслідує нас і осел звихнув собі ногу, безрога тином вілізла до вас — у твому городі вбили нам її, а кури — коли мені не віриш, то зайди до нас і подивися сам — кури виздихали до останньої на заразу... Вже нічого не маю. Оставсь був мені ланцюг і килим — і ті я занесла тобі.

— Це мене не обходить. Принеси мені трицять сотиків і забери собі ланцюг, килими і твого чоловіка. Колиж ні, то забирайся! Тьфу! Я питаюся її, чи вона має патент на діти, а вона розповідає мені про осла, про ланцюг і килим! А ту раз жінка! Коли не маєш грошей, то ти повинна бодай розуму мати в голові.

— Змилосердися, Кире Мігалакісе! Що ти вимагаєш грошей та розуму від бідної жінки? Хто має гроші в кишені, має теж розум у голові. А я? І стільки голодних дітей!

— Гроші! гроші!! — крикнув Кир Мігалакіс — тоді випущу твойого чоловіка на волю — розумієш?

— Я розумію, — сказала з плачем жінка та втерла сльози кінцем хустки. А Кир Мігалакіс виняв хустку з кишені та втер собі піт із лиця. „Як вона мене втомила, ця дурна жінка" — простогнав Кир Мігалакіс і посунувся далі.

— Трицять сотиків у твою бездонну кишеню! — голосила жінка за ним. — Хай наш ланцюг заржавіє тобі на шиї! А моїм килимом хай накриють тобі смертні ноші!

Потім вона пішла до дому.

— Мамо, — сказала вдома вечером найстарша донечка, загаси лямпочку перед святим образом! Світло дразнить кітку — вона дряпає мату й не дає мені заснути.

— То був би гріх, дитино, гасити лямпочку. Нині Христос вознісся до неба.

— Мамо, я гадала, що ти сама вознесешся до неба. Ти така суха, наче опир.

— Дитинко, дав би Бог, щоби це вже сталося! Та до неба може дістатися лише той, хто жив справедливо. А я — що я доброго вчинила тут на землі?

— Загаси лямпочку, вже пізно, Христос напевно вже в небі.

— Вже в небі? Добре, коли ти так гадаєш... В імя Боже загашу... зате завтра засвічу вчасніше...

Мати піднялася загасити лямпочку та пристанула наче закаменіла. Пять разів загреміло у найближчому сусідстві. Осе! Знову! І крик розпуки. „Рятуйте! Рятуйте!" пронісся крик на всю дільницю. Мати перехрестилася:

— Мамуню, Христос возноситься до неба — чуєш?

— Тихо! То не Христос! Чути стріли, крики.

— Даруйте життя! Помилуйте! — Чути, як кричить Кир Мігалакіс — я вмираю!

— Чуєш, мамо! То ангели тягнуть Кира Мігалакіса.

— Тихо, нещасна дитино! Які ангели? То опришки. Пропав нещасний!

— Прошу вас, добрі люди! Прошу вас, наче доброго Бога, не вбивайте мене! Я маю пятеро дітей, — голосить Кир Мігалакіс і постогне.

— Хто тобі силує мати пятеро дітей? — відповідає „архангел", а його меч без патенту й не рахуючи спадає плазом із усієї сили на спину Кира Мігалакіса.

— Мамо! Він уже в небі — загаси!

І справді мати бачить, що там уже скінчилося, а боїться, щоби і її не вислідили, тому гасить лямпочку, лізе під ковдру й молиться. Кітка перестає дряпати мату, засипляє.

На другий день люди почули, що Кир Мігалакіс поїхав у гори. Дехто впевняв, що бачив, як радному Мігалакісові ангели закладали ланцюг на шию і так потягли його. Одначе авреолі на голові він не мав, лише величезні гудзи. Інші говорили, що Кир Мігалакіс уже в раю, їсть із щасливими з одного горшка. А ті, що знали все найкраще, говорили, що бачили, як ангели забрали з собою три тяжкі мішки грошей. А певне було те, що Ченгелиха того дня засвітила свічку за сотика, бо її чоловік вийшов на волю.

Кир Мігалакіс мусів заплатити окуп — бо до місяця вернувся. Одначе без грошей, без розуму тай вже не звався так по панськи по грецькому Кир Мігалакіс, лише зовсім по простому, по болгарськи: Михайло.

Михайло ходив сюди й туди та розповідав своїм колишнім підданим про ті часи, коли то він був „Кир" — пан і мав ріжні почести. Розповідав теж із жалем про ту ніч.

Вуличники вже віддавна не бояться його, навіть найменші діти. Дитина підбіжить, штовхне його пальчиком у живіт і питається: „Що ти тут маєш, Михайле?"

А Михайло відповідає...

Інша дитина шпурляє в нього камінчиками, ще інше плює.

А старий Обрешко сміється, похитує головою тай повідає:

— Не досить, що він спаршивів — ще й мухи мусять кусати його.

(З болгарської мови переклав **М. Н.**).

Молодий надворний шляхтич упав раз на коліна перед панею Помпадур і просив, щоб полюбила його, одначе такими словами:

— Ах пані, дайте мені милостиню.

— На жаль — почув у відповідь — маю вже забагато бідних.

— Чому ви панні Куприцькій радили, щоб для докінчення співацьких студій виїхала бодай на дві три роки до Італії? Таж кожний знає, що вона взагалі не має голосу!

— Я це також знаю, одначе вона моя сусідка...

Жінка: Що?! Даєш мені десять долярів на капелюх? Це для мене образа! Я потребую принаймні двацять або трицять долярів!

Чоловік: Ну, моя дорогенька, не можу тебе ображувати подвійно або й потрійно...

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

—o—

З РЕЛІГІЙНОЇ НЕНАВИСТИ.

Православний сербський епископ Ніколяй Велімірович кинув анатему (прокляття) на всіх православних християн у Сербії, що важаться попирати конкордат між урядом Югославії й Ватиканом.

Єпископ улаштовує публичні протести проти заходів о. Корошеца, міністра внутрішніх справ, довести до такого конкордату. Він закидує цьому міністрові ріжні інтриги, а закидам його проти Ватикану меж не має. Він сказав публично: „Ми знаємо, що Рим замордував нашого покійного короля, нашого національного світського вождя, а тепер пробує вбити нашого духовного провідника".

Кажуть, що історія є вчителькою життя. В цьому випадку історія навчає, що власне такою релігійною ненавистю людей одної християнської віри до людей іншої, теж християнської віри, яку проявляє епископ Велімірович, доведено до того, що з маси людей тої самої національної культури повстали два народи: сербський і харватський. У деяких кругах, видно, вчительки життя не признають.

НЕНАВИСТЬ РОЗЄДНУЄ.

Хорвати й серби не одинокі сусіди, що їх розєднала релігійна ненависть. Відома американська письменниця Перл Бак пише в своїй статті „Про відкривання Америки", що европейські імігранти привезли до Америки всі свої упередження й ненависти: релігійні, расові, національні, партійні.

„Через те упередження всіх народів світу є тепер американськими упередженнями. Мадярські католики ненавидять мадярських протестантів в Америці, а задириливі ірляндці люблять одіватися на зелено, памятаючи з радістю про те, як то колись їх убивали за те, що вбиралися на зелено".

Перл Бак пише зо становища єдности американського народу й американської культури. На її думку, не буде ні американського народу, ні американської культури так довго, як довго людей в Америці будуть розділювати ненависти до інших людей за те тільки, що вони трохи інакші з релігії чи культури.

ЧИ СПРАВДІ ВСЕ ТАК ІДЕАЛЬНО?

У Вашингтоні відбувається тепер краєве „джемборі" американських скавтів (пластунів), на котре прибуло до столиці коло 25,000 учасників. Витав їх президент Рузвелт промовою, в котрій між іншим підносив засади, котрі скавтовий рух розвиває в молоді. Між цими прикметами президент вичисляв: чесність, честь, отвертість, справедливість, дух помочі іншим.

На це „джемборі" прибуло теж багато делегатів заграничних скавтових організацій. Були би теж і певно й представники українських скавтових організацій так, як є представники чеських, румунських і польських. Українських нема, бо український скавтовий рух заборонений, або стрічається з непоборними перешкодами з боку урядів окупантських держав.

Якби скавти Польщі, Чехії й Румунії мали справді прикмети чести, чесноти, отвертости, справедливости й взаїмної помочі, вони дали би десь почути свій голос протесту проти обмеження українського пласту.

ТРЕБА СКАЗАТИ ПРАВДУ.

На зборах Краєвого Союзу Виховання, що відбувся оноді в Дітройті, Мишиґен, виступив д-р Гейвен Емерсон, професор Колюмбійського університету, з відчитом про алькоголізм і виховання.

Домагався він від учителів, щоб вони говорили дітям отверто правду про вплив алькоголю на людину. Він каже, що ціле людство відай не багато потерпіло через надмірне вживання алькогольних напитків довгі віки історії. Одначе, на його думку, алькоголь, уживаний постійно, шкодить поодинокій людині. Людина звичайно заживає алькоголь, щоб дістати заспокоєння й полекшу в нудоті й почуттю безпомічности. Одначе так зажитий алькоголь ослаблює розум, волю, самоконтролю й розсудок та підриває фізичну вправу й витревалість.

Замітно, що в своїх арґументах проти постійного чи надмірного вживання алькоголю прелеґент послугувався не моральними поняттями, як гріх, кара, але поняттями умового здоровля: він немовби казав: Уважай чоловіче! Коли ти хочеш заратувати свою душу алькоголем, ти її не заратовуєш, але ще більше підриваєш.

НАГАНЯЮТЬ РОЗУМУ?

На тій самій конвенції інший прелеґент, д-р О. Р. Йодер з Іпсіланті Стейт Госпитал, говорив про інші справи, звязані з вихованням дітей, і між іншим порушив справу биття дітей.

Він сказав, що биття дітей це признання виховника, родича чи вчителя, до невміння виховувати дітей.

Багато людей уважає того вчителя чи батька, що вживає цього виховного засобу, за строгого, отже за доброго виховника дітей. Тепер д-р Йодер каже, що той виховник, котрий дітей бє, самий признається до невдачі у вихованню дітей. На думку цього прелеґента, як дитину бють, то розуму треба би наганяти не дитині, а виховникові.

АМЕРИКАНЦЕ, ЧИ КИТАЙСЬКІ „КУЛІ"

Д-р Волтер Б. Питкин, професор Колюмбійського університету, виступив оноді на зборах Інституту Американської Політики й Технології при університеті Пердю в Лафаєті, Індіяна, з промовою, в котрій сказав, що коло 10 мільйонів американців жиють тепер на культурнім рівні китайських „кулі".

„Кулі" — індійське або китайське слово, котре означає робітника-бродягу, що наймається на тяжку роботу, звичайно носити тяґарі. По закону свобідні люди, але через низькі зарібки „кулі" стоять на культурнім і суспільним рівні рабів. Їх матеріяльні потреби мінімальні. Духовних потреб вони ніяких не заспокоюють.

Якщо це справді так, як каже проф. Питкин, якщо в Америці є справді десять міліонів людей на становищі „кулі", то через що це так? І що на це робити? Чи приняти це за добро, чи приняти це за зло, котре треба змінити?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Колпмонт, Па. — Вашу заввагу щодо „Аруса" одержали враз із шамокінською ґазетою. Зробите добре, якщо самі зладите допис про те, як цей зїзд відбувався і що там говорили. Подайте коротку історію цієї організації й викажіть фактами, що вона веде москвофільську пропаганду. З цього буде користь для цілого загалу, а якщо буде написане спокійно, річево й культурно, то може відчинить очі й тим, про яких згадуєте. З самого таврування користи не буде.

НОВІ НІМЕЦЬКІ ВИДАННЯ ПРО УКРАЇНУ.

—o—

Видавництво „Ост-Европа" видало книжку д-ра Демета Олянчина „Григорій Сковорода 1722—1794. Український філософ 18. ст. і його духовокультурне оточення". 168 ст. великої вісімки з портретом Сковороди, в оправі і коштує 5.85 марок. Про цю книжку пише „Ост-Европеїше Цайтунґ": „Живий образ українського Сократа, який, наслідуючи аскетично Христа, мандрував по своїй країні навчаючи і пишучи". „Ост-Европа" пише: „Основуючись на докладнім знайомстві російсько-українського духового життя, автор книги дає своїм многобічним і розділеним ходом думок західньо-европейському читачеві бажану поміч увійти в український світ думок 18. ст." Адресу видавництва подаємо понижче*).

З дорученння видавництва „Люкен і Люкен" переслала Спілка Українців у Німеччині „Офінорові" рецензійний примірник „Дас актуеле Архів-Україне". Це брошура, на якої 12 сторінках великої вісімки подано з дійсно німецькою справністю всі головніші відомости про Україну, потрібні не лише для пересічного німецького читача, а й для кожного українця, що хоче мати підручник основних відомостей про Україну. Треба сподіватися, що цю брошуру перекладуть у найближчім часі на інші світові мови. В загальних увагах, що служать передмовою для брошури, між іншим говориться: „Траґедією України є те, що вона втрачала свою самостійність на користь держав, з якими вона заключувала союз, щоб свою самостійність боронити. І всеж розвивали українські селяни в усіх часах чужого панування кольонізацію, яка висунула українські етнографічні межі в широкі степи Чорноморя та на Кавказ. У війні, яку СССР провадив би в Европі, був би спрямований напад проти північного передусім в Україні. Тому Совєтська Унія більше заінтересована Дарданелями, ніж Туреччина, з якою вона удержує приязні відносини. Але й з другого погляду має Україна велике европейське значіння. Найближчим шляхом з Европи до Індії булоб напевно сполучення через Київ, Харків до гирла Волги, через Каспійське море повз Аральське озеро, здовж Аму-дарії через Афґаністан до Пенджабу". Далі ідуть інформації про етнографічні межі України, про площу українських земель в поодиноких державах на основі Річника Українського Економічного Бюра у Варшаві; про підсоння України, про числа українського населення в окремих державах. Зокрема говориться про українських козаків. Замітка про неукраїнських козаків і про „їх жорстокість супроти українського народу" наскрізь неслушна. Слушно булоб говорити про московську жорстокість супроти козаків, але автор очевидно про це не поінформований, і то не лише з власної вини. Найбільшу частину брошури присвячено українській історії, доведений аж до найновіших подій визвольної війни. Відносно старої української історії користався автор головно творами професорів С. Рудницького та М. Грушевського. Всі головні події визвольної доби подано стисло й окетивно з повним розумінням самостійницьких змагань української нації. Слушно підкреслює автор централізаторські тенденції совєтської конституції 1923 та 1936 р. Окремий розділ присвячено українській релігії та церкві, з слушним підкресленням в них національного моменту. Багато уваги присвячує автор господарському значінню України в межах СССР, подаючи докладну статистику ріжних сирівців. Один розділ присвячено спеціяльно українському сільському господарству, подано докладну статистику, взяту з Українського Статистичного Річника 1935 р. До брошури додано політичну карту України в межах СССР з зазначенням українських етнографічних теренів поза межами Української Совєтської Републики. Адреса видавництва понижче**).

*) Ost-Europa-Verlag, Koeningsberg (Pr) und Berlin W. 35.

**) Das Aktuelle Archiv. Verlag Fritz Klett, Berlin-Suedende. Druck u. Komm.-Verlag Luken & Luken, Berlin SO 16.

Перелив крови.

До Единбурґу приїхав багатий американець і занедужав. Лікар заординував перелив крови. Добровольця дуже швидко знайшли і життя американця врятували.

— Дозвольте, мій добродію, подякувати вам — сказав американець і підписав доброчинному шотляндцеві чек на 10,000 долярів.

По місяцеві прийшла криза і треба було переводити нову трансфузію крови. Американець підписав чек на 1,000 дол.

Ще по місяцеві — він дав цьому „спасителеві" 10 долярів. І знову по місяцеві стиснув йому тільки руку:

— Ми старі знайомі. Надіюся, що ви не будете домагатися заплати.

Шотляндець, який давав кров, пішов до лікаря по пораду:

— Чому він так робить? Чим пояснити таку поведінку?

Лікар покивав головою.

— Дарма!... Не забувайте, що тепер у нього шотляндська кров...

ДИТЯЧА ТВОРЧІСТЬ

(З приводу вистави дитячих рисунків Т-ва Українська Захоронка у Львові).

—o—

Коли дитячу творчість ми влучили би до так званого великого мистецтва, то серед ріжних його відмін вона була би найчистішою, найбільше безпосередньою та свіжою.

На мистецтво дозрілої людини складається крім її вродженого таланту ще й досвід, пильність і наслідування. Вона видить ряд готових образів, різьб та інших предметів, які мимоволі втягає в себе, залежно від меншого чи більшого вродженого таланту. У дитини існує тільки велике бажання висказати свої враження. А тому, що реальний світ грає у дитини меншу ролю, ніж її власна фантазія і уподобання, тимто її мистецтво, незалежне від природи, виходить безпосередніше і чистіше, як у дорослої людини.

Як знаємо з обсервації, то більшість дітей приблизно від 3 до 12 літ люблять рисувати і малювати. Є це у них внутрішня потреба. Перші спроби рисунку у дитини це всякі риски, кривульки, тощо; дитина не може висказати того, чого хоче. Тільки досвід поступнево дає їй змогу представити хату, головоногого чоловіка, який спочатку не має тулуба ні шиї. Щойно згодом дістає тулуб у формі мішка і пару рисок на шиї. Таке ступенування слідне у всіх дітей ріжних народів.

Коли дитина не може висказати графічно того, чого бажає, то радо доповідає словами те, чого не зробила олівцем. Свої праці діти показують іншим, до тої хвилини, аж починає грати першу ролю у них їх власна фантазія. З хвилиною, коли дитина починає критично ставитися до своїх рисунків і порівнювати їх з реальним світом, вона стає замкнена в собі, ховає свої рисунки, навіть соромиться їх!

Перелім у дітей приходить більше-менше коло 12-го року; тоді діти закидують малювати і рисувати, одні на деякий час, інші на все. Тут грає ролю фізичний і психічний стан, де дитина входить у молодечий вік і конче хоче уподібнитися до старших, а сил ще до цього не має.

Другий поворот самостійної творчости припадає на 16—18 рік, але звичайно у тих тільки, що вже на все звязуються з мистецтвом.

Коли пригадаємо собі передвоєнний спосіб навчання дітей рисунку, то жаліємо тих дітей, що їм насильно відбирали свободу вислову, та їх природню фантазію гальмували копіюванням готових взорів або рисуванням нецікавих предметів з природи, коли дитина ще до цього не була підготована.

Сьогодні педагогія в цьому напрямі куди краща. Дитині дають свободу і вона може без перепон розвивати свою індивідуальність і тішитись емоцією праці. Велике виховне значіння має передшкілля, яке у нас веде Т-во Укр. Захоронка. Заходом цього рухливого товариства мали ми нагоду оглянути вперше у нас показ праць нашої дітвори.

Вистава ця була направду зворушлива. Ми бачили щиру дитячу творчість. Діти показали те, що хотіли, а вчительки подбали, щоб було потрібне приладдя, яке вишколює око, дотик, слух, справність обсервації та думання. Добір експонатів був дуже ріжноманітний. Ми бачили різьбу, конструктивні предмети, як вітряки, хати, каруселі і малярство „від руки".

Авторами творів були діти від 3 до 7 літ, дівчата і хлопці. Здавалось би, що спільна забава і праця дітей могла би дати доволі однородні висліди. Одначе практика показує, що зацікавлення і замилування дівчат і хлопців ріжні. Тоді як хлопці більше люблять конструктивні речі (будівлі, машини, кораблі) і військові (коні, вояки), то дівчата воліють зображати товаришки, ляльки, цвіти, ілюструвати казки, і гравітують у сторону кольористики.

Експонати були розложені більше-менше групами. В одному розі було зображене море графічно і моделями, на які зложились коробки, папір, патички і клей. Діти, які не бачили моря ні кораблів, показали неабияку вигадливість у перетворі десь побачених з ілюстрацій кораблів. Моделі зберегли тільки загальний характер схожости, а проте кожний модель це таки пережитий власний твір. Ми бачили на цій виставі ще й інші цікаві конструктивні моделі вітряків, хат та інших предметів. Цікаве те, що при таких роботах діти радо працюють колективно.

Інша справа при рисунках і малюнках, де олівець годі розділити на двае; праці ці зовсім індивідуальні висказують велику ріжноманітність вислову. Таксамо як у дорослих, ми бачимо графічний підхід або чисто малярський. Деякі малюнки так далеко виходять поза рамці пересічної дитячої творчости і такі багаті на мистецькі вальори, що хотілось би їх зарахувати до мистецтва в повнім цього слова значінні. Поза ріжним підходом до справи всі дитячі твори характеризують досконале розміщення площі, ляпідарність вислову і декоративність. Тимто вони не бояться зробити цвітки більшої за людину або сонця синього, коли є таке бажання.

Дуже зворушливо представлялись базарні будки з овочами. Діти продавниць, яких уява так часто звязана власне з цими предметами, виявили неабияку справність у змалюванні овочів та городини.

Вистава представлялась направду цікаво. Неодин мистець повинен вчитись від дітей того упрощення, що не дозволяє висувати надмірно свого інтелекту зі шкодою для інтуїції і чуття.

Цілість вистави доказала, що під інтелігентним проводом можна вчити дітей свобідно, без насильства і з великою користю для розвитку їх умового та чуттєвого життя. („Діло"). **Ярослава Музика.**

ЩО ЦЕ ТАКЕ ІНФЛЯЦІЯ?

Ч. Реґенсбурґер у Стокгольмі подає гарну ілюстрацію для інфляції:

Два професори математики, один Мультіплекс з університету, другий Дівідус з політехніки, живуть 2 км. один від другого. Стрічаються що дня. Раз почали розмову з того, що ті два кільометри, які їх ділять, всеж таки немала віддаль. Небавом прийшла їм чудова гадка до голови. Якби кільометр мав не 1,000 м., а 2,000 м., тоді мусіли би вони йти тільки один кільометер. Очевидно, прийшли скоро до висновку, що й година повинна би мати не 60, а 120 мінут. Тоді новий кільометер ішли би не пів старої, а чверть нової години. Це був би блискучий винахід. Оба математики взяли в руки олівці й папір і почали переводити свою реформу дальше на папері. Ніхто простішого, як дати кільограмові не 1,000 гр., а 2,000 гр.; тоді вага, яка мусить повстати, зменшиться удвоє. Також можна змінити вартість грошей так, щоб за трамвай платити два рази менше. Змінаючи міри й ваги, — а це дуже легко, — стали би вони найщасливішими професорами. Та щож, коли правдиві умовини життя від цих математичних теорій зовсім не змінились би.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У новинці про Зїзд ОДВУ, що появилася в „Свободі" з 7. липня ц. р., має бути, що адміністратором „Націоналіста" вибрано М. Леськова, а його заступником М. Щура. Організатором МУН на округу Ню Йорку є Богдан Буцяк.

На сповіді.

Мойсе Зазулькес пішов до війська. В часі загальної сповіди Мойсе підходить до сповідальниці. Священик бачить, що тут зайшла якась помилка, тому питається Мойся, чого він собі бажає. На те Мойсе:

— Перепрашаю, пане ксьондз, але мені згинули нові чоботи, то я хотів сі запитати, чи не сповідався той, що їх украв...

Сон.

— Я чув, що ви вмієте пояснювати сни. Що то значить, коли жонатому сниться, що він є молодим парубком?

— Велике розчарування по пробудженню.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

МЕКЕДУ, ПА.

Поминальне свято за поляглих героїв.

Дня 20 червня ц. р. українська католицька парохія в Мекаду відсвяткувала річницю.

На Сошествіє св. Духа нарох о. Бойків відправив вечором у нашій церкві панахиду за наших героїв, поляглих за свободу України.

По відправленню панахиди зібрані в церкві люди удалися до церковної галї, щоб своєю присутністю торжественіще відсвяткувати ту річницю.

На галї концертові збори відкрив п. С. Поступак коротк
кою промовою, покликавши до слова гром. Д. Капітулу, котрий виголосив ядерну, зворушливу промову. Головну промову виголосив о. Бойків, котрий переповів початкі української державности, наше славне минуле і теперішню неволю. Прелегент переповів подвиги Української Галицької Армії та її трагічний кінець у „Чотирокутнику смерти". Виголосив ще коротку промову п. А. Капітула.

Щодо концертової програми, то згадаю, що дуже гарно випали сольоспіви панни Марії Михайлишин (сопран): „Видиш, брате мій" і „Ой, впав стрілець" та панни Анни Петрунько (альт): „Ой, у полі могила". Пяністкою була Юлія Руфин.

Присутні на святочних зборах зложили жертви на суму $31.50. Юлія Баволяк $2; по $1: о. Я. Бойків, Д. Капітула, А. Капітула, І. Сахар, А. Поступак, І. Присяжний, Н. Ністран, Олена Стрепко; по 50 ц.: С. Поступак, Катерина Ковальчик, Анна Сухина, Катерина Грицковян, Марія Рось, Марія Копій, П. Матвійцьо, І. Шибовський, Н. Гут, Анна Прокоповнч, Катерина Рихель, Матрона Капітула, Меляня Рифун, Т. Пляскенос, М. Руфин, С. Войтко ст., Анна Ністран, Тео. Томашевський, Марія Калина; Марія Дидик 35 ц.; по 25 ц.: І. Дидик, Л. Стельмах, Анна Шишко, Параска Стіблер, Марія Кріль ст., Анна Контради, Софія Поступак, Юлія Шибовська Текля Вайда, Ю. Ткачишин, Марія Савчак, пані Пляскенос, І. Вайда, М. Грицевяк, І. Котик, І. Когут, І. Решетар, Катерина Грицковян мол., Марія Сорока, Анна Петрунцьо, А. Кріль, І. Ністран, Марта Капітула, Анна Капітула, Д. Михайлишин, Настя Хвалик, Анна Яцканич, Анна Решетар, Марія Когут, Ірина Решетар, Наталя Паламар, Варвара Гронська, Ксеня Барна, Марія Михайлишин, Марія Кріль мол., Т. Петрунцьо, П. Пухер І. Петрунцьо; Т. Решетар 20 ц. Дрібними датками зложено $1.75.

Сума $31.50 зістала розділена так: Рідна Школа $11.50, інваліди $10. Ці обидві суми переслано в означені місця через „Обєднання", а $10 переслано на „Оборону Лемківщини" на руки касієра І. Борисевича в Філядельфії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВАРІТСТОВН, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 129, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. липня, в годині 8-мій вечір, в домі тов. М. Дзярського, 146-22 — 22 Еве. Просимо всіх членів прийти, бо є важні ті справи до полагодження. Неприявний член заплатить кару згідно зо статутом. — М. Баран, предс.; Н. Мрикало, кас.; М. Дзярський, секр.

ВІЛІНҐ, В. ВА. Відділ 56 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться 11 липня, в годині 2-гій пополудні. Всі місцеві і позамісцеві члени мають явитись, бо є важні справи до полагодження. Неприявні будуть укарані згідно з ухвалою. — І. Ковальчук, предс.; П. Вітенко, кас.; М. Медвідь, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членниць, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. липня, в галі парохіяльній, в годині 7-мій точно. Просимо всіх членниць прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Контроля дасть звіт за 6 місяців. Котра членниця не прийде на збори підлягає карі згідно зо статутом. Приголубчуючим членицям, щоб вирівняли свої довги, бо інакше будуть суспендовані. — Олена Скробач, предс.; Анастасія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома усім своїм членам, що піврічні збори відбудуться в суботу, 10. липня, в годині 6:30 ввечір, в галі церковній при Кліперт і Едвард ул. На ці збори обовязково повинен явитися кожний член, бо будуть піврічне справоздання уряду справоздання з посвячення праворів і пікніку. Пригадуємо, щоб кожний старався платити свої вкладки. Також старається приєднувати нових членів як старших так і дітей. — Іван Форись, предс.; Ілля Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

КАЙВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, подає до відома членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11 липня, в годині 12-тій сполудне. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Гр. Отепанцюк, фін. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Повідомляємо всіх членів Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 10. липня, в годині 6-тій вечір, в домі Української Громади, 3322 Норт Лавренс ул. Просимо членів прийти на означений час і заплатити вкладки, бо відділові уряд ники не будуть колектувати вкладок поза зборами; кожний член має прийти на збори і на зборах заплатити, або буде суспендований. — Іван Сорока, Макс., предс.; Іван Сорока, Мих., касі.; Олекса Дїорка, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Укр. Січ, від. 282, подає до відома всім своїм членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11. липня, в годині 4-тій пополудні, в У. Н. Домі. Буде справоздання уряду за минулий пів рік і контр. комісія дасть фінансовий звіт. На тих зборах маємо вирішити справу фестину на поправу товариського Дому й інші важні справи. Обовязком кожного члена є прийти на час. Член, що не буде на тих зборах, платить 50 ц. карі, а урядник 1 дол. — Іван Пігуляк, гол.; Г. Туркевич, рек. секр.; І. Каменюк, фін. секр.; В. Ссухівський, скарб.

САВТПОРТ, КОНН. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84, повідомляє своїх членів і членниць, що піврічні збори відбудуться в неділю, 11. липня, в годині 4-тій пополудні. Просимо не забути прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Юрій Гоголь, голова; М. Гудзїк, кас.; М. Сендзїк, секр.

ПРОПАМЯТНА КНИГА

ВИДАНА З НАГОДИ СОРОКЛІТНЬОГО ЮВИЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ

● може тепер замовити кожний член ЧЕРЕЗ СВІЙ ВІДДІЛ, або прямо ЧЕРЕЗ АДМІНІСТРАЦІЮ „СВОБОДИ", пересилаючи враз з замовленням $1.00 та подаючи число того відділу У. Н. Союзу, до якого замовляючий належить.

● Ціна Пропамятної Книги виносить $5.00, але члени У. Н. Союзу платять тільки $1.00 титулом звороту коштів та тих видатків, що получені з спеціяльною оправою цеї Книги.

КОРИСТАЙТЕ З ЦЕЇ НАДЗВИЧАЙНОЇ ОФЕРТИ

● і негайно подбайте, щоб у домі кожного свідомого члена чи члениці У. Н. Союзу була ця Пропамятна Книга, що передає живо й правдиво все те, чим жило, про що мріло й чого доконало старше покоління нашої іміграції в Америці, як теж і те, чим живе й що думає про нашу будучність в Америці — наше тут роджене покоління.

ВИСИЛАЙТЕ ЗАМОВЛЕННЯ НЕГАЙНО

як не до секретаря свого відділу, так прямо на таку адресу:

"SVOBODA" 81-83 GRAND STREET
JERSEY CITY, N. J.

Пімста.

Актора не приняв директор до театру на посаду, на яку був розписаний конкурс. Актор прийшов до директора і каже:

— Я знаю, яка причина того, та я страшно пімщуся на тих, що мене очорнили!

— Бийтеся Бога! — відповів директор — чогож маєте кінчити самогубством!?

Берлінський банкир Карло Фірстенберг, що помер тому кілька літ, був дуже жартівливий. Раз прийшла якась комітетова пані до Фірдстенберга і просила, щоб дав якийсь даток на добродійну ціль. Банкир відповів:

— На жаль, грошей не можу вам дати, бо це одинока памятка по мому покійному батькові.

Перший крок.

— То ти вже справді постановив перестати пити?

— Так, я купив уже собі навіть ножик без коркотяга.

СПІВАНКИ З УЖОЦЬКОГО ПРОСМИКУ.

Та я ішов із Ужока,
В Волосянці впився,
А у Лузі в воду скочив,
В Ставнім утопився.

Та я собі поспіваю,
Хлопець молоденький,
Як у зворі на яворі,
Голубець сивенький...

Ой мила, моя мила,
А де ти ся діла?
Чи тя вода замулила,
Чи тя риба зїла?

Та я сяду на плавину
Би мя риба зїла,
Та щоби мя за дівчинов
Душа не боліла.

А я піду в Верховину
Тай там ся оженю,
Таку собі візьму жону,
Що стане в кишеню.

Подивися, мила мамко,
Чим не легінина?
Дівка в руках, піпа в зубах,
На бороді слина.

В полонині на долині,
Та там дідусь косить,
А бабуся, його жінка,
На бік чепець носить.

Вихопився парубочок,
Та тупнув до дошки.
Полюби си стару бабу,
Під очі із морщки.

Та я піду межи гори,
Там, де самі бойки,
Там музика файно грає,
Скачуть по-легойки.

Та я косив сіно, сіно,
Тепер отавочку.
Зак ям любив чорне чудо,
Тепер білявочку.

Ой білявко, білявочко,
Била в тебе кліпка:
Сорочина вишивана,
А по краю чілка.

В полонині на долині
Два дуби зелені —
Мила спала дома сама,
А я коло неї.

Та я любив дівчиночку
До сночі, до сночі.
Тепер ся попризирав,
Як ій ходять очі.

Ой Дунаю, Дунайку,
Тиха вода в тобі,
То так бим ся віддавала,
Лем думаю собі.

Та не піду в ліс на гриби,
Бо ся бою вовка,
Не буду ся віддавати,
Не мам заголовка (ясіка).

Закукала зазуленька,
А казала куку:
Порубала білявочка
Легіневі руку.

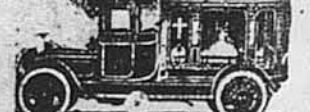
Та я ходив до дівчини
Через перелази,
Який дявол ся вихопив,
Гуп мене три рази!
А я йому: Нащо беш?
Рації не маєш!
А він мене іще раз:
Нащо пліт ламаєш?

Ей дуе вітер, дуе
Із того Сухого,
Так тя буду, дівко, бити,
Як свого святого.

Сам я собі сорочку шив,
Сам я собі виправ,
Сам я собі про неділю
Білявочку вибрав.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (58)

Кровожадний алігатор відвернув свою увагу від дівчини і кинувся до Тарзана. Йому було байдуже, чи він проковтне тіло Тарзана, чи дівчини. Тарзан рішився звести з алігатором отверту боротьбу. Він пірнув під воду і за кілька хвилин опинився під животом цього великого плазуна. Тепер він почав рукою вишукувати місце, в яке можна би було затопити ножа.

Тарзан знав, що алігатора денебудь пробивати не можна, бо це не тільки, що його не спаралїжує, але додасть іще більшої жорстокости. Щоб його вбити, треба було віднайти його слабе місце. Тарзан не шукав довго цього місця. Тримаючись лївою рукою кадовба алігатора й обертаючись у воді враз з ним, правою він розпанахав черево звірові.

Ніж попав якраз у нервовий центр звіра. Він стрілався конвульсійно і сконав. Тарзан почав оглядатися, чи нема вблизу іншого напасника, а також почав слідити зором, чи Юля в безпечнім місці. Вона була вже майже на березі. З неї був також Джордж. Але Джорджові щось сталося. Він сіпав своєю правою ногою і не міг її вирвати.

Його ногу щось держало. Джордж попав у жах. Він бачив, що сила, яка держить його ногу, немов жита. Вона тягнула його чимраз більше вспід і йому здавалося, що провалюється під ним земля. Він почав з переляку кричати помочі. Тарзан це бачив, але сам не розумів причини Джорджового нещастя. Та, не думаючи багато, він почав чимдуж поспішати йому на поміч.